

دکتر یحیی اسفراجانی

بقیه از شماره قبل

بحثی روانشناسی

بزهکاری در نوجوانان

وقتی کودک بتواند بین صحنه‌های مختلف ارتباط برقرار کند طبعاً از مطلب چیز مهمی درک نکرده و آنچه که می‌بیند بیشتر برایش جنبه خیالی و ناپیوسته خواهد داشت با توجه به اینکه نظرات موافق و مخالفی در این مورد وجود دارد باید موارد زیر را در نظر داشت :

- ۱ - عمالدر تمدن جدید نصف بیشتر تماشاگران و شنوندگان رادیو و تلویزیون و سینما را کودکان و نوجوانان تشکیل می‌دهند درست است که بعضی اوقات برنامه‌های مخصوصی برای کودکان تهیه می‌شود ولی کودکان و نوجوانان بیشتر علاقمند هستند که از بزرگسالان پیروی نمایند.
- ۲ - کاملاً مشهود و نمایان است که سینما، مطبوعات، تلویزیون و رادیو در وضع فعلی هیچ نوع نقش فرهنگی مهمی را در مورد کودکان و نوجوانان ایفا نمی‌کنند بلکه بیشتر مطالب از نظر تجارتي و اقتصادی تهیه و تنظیم می‌گردد و بیشتر اوقات مضربحال اطفال و حتی بزرگسالان میباشد .

- ۳ - نکته دیگری که عملاً مشاهده میشود اینست که رادیو ، تلویزیون و مطبوعات برای جلب بیننده و شنونده بیشتر متوسل به ایجاد دلهره در آنها میشوند که اگر در بزرگسالان خیلی مضر نباشد ولی اثرات نامطلوبی بر روی اطفال و نوجوانان بجای می‌گذارد و با وجود اینکه اثرات این عوامل محرز و بدیهی است ولی مادام که همبستگی

آنها از طریق صحیح اندازه گیری و ارزش با بی نشده باشد نمیتوان اظهار نظر نمود .

نقش الکل - در اینجا باید مسئله را از دو جهت مورد بررسی قرار داد از نظر تأثیر مستقیم آن در نوجوانان و دیگر از جهت غیر مستقیم بودن آن .

الف - تأثیر مستقیم و آن موقعی است که نوجوان خود بمصرف الکل دست بزند . در وهله اول اثر الکل در طفل این خواهد بود که نتواند سنتها و قیود اجتماعی را رعایت کرده و تحت تأثیر چنین شرایطی مرتکب اعمال خلاف اجتماعی یا خلاف اخلاقی بشود و عملاً يك كودك (نوجوان) الكلیك رفتار غیر اجتماعی خواهد داشت .

ب - بطور غیر مستقیم و آن زمانی است که والدین طفل در محیط خانوادگی و حضور كودك الکل مصرف نموده و در چنین شرایطی ممکن است از آنها رفتار غیر اخلاقی سر بزنند این رفتار در کودکان اثرات نامطلوبی بجای خواهد گذاشت . مثلاً اتفاق می افتد که کودکی بعلمت اینک پدرش الکلی بوده و در خانه اعمال ناهنجاری از او سر زده است . تحت تأثیر يك شوک روانی قرار گرفته باشد و در او احتمالاتی ایجاد شود که منجر بزهکاری گردد .

بصورت بالینی اثرات استعمال الکل توسط بزرگسالان غالباً مشاهده شده و بطوریکه تحقیق شده کودکان این قبیل افراد دچار ناراحتی های روانی بوده اند . رویهمرفته می توان چنین نتیجه گرفت که الکلی بودن والدین از نظر اثری چندان تأثیر نداشته بلکه بطور غیر مستقیم از راه ایجاد يك محیط ناسالم خانوادگی وعدم توجه بترتیب طفل در كودك اثر نامطلوب بجای خواهد گذاشت .

عوامل دیگر - در اینجا بدنیست عوامل دیگری را که ممکن است در كودك بی تأثیر نبوده و باعث بزهکاری او گردد بیان کرد .

۱ - سفلیس والدین در این باره اغراق گوئی هائی شده است . چه اثر سفلیس

والدین بیشتر دركودك موجب پیدایش نقص و عارضهٔ جسمی می‌شود تا روانی ولی در موارد نادری دیده شده که سفلیس در رشد و تکامل نیروهای عقلانی نیز اثر داشته‌است.

۲ - نقیصه‌های عقلی و سرشتی والدین که حتماً بایستی مورد توجه قرار گیرد.

۳ - بیماری سل والدین . این عامل بیشتر باز از نظر نامناسب بودن محیط خانواده در طفل مؤثر است.

۴ - ضربات مغزی . از قبیل وارد آمدن ضربه به بطن کودك که می‌تواند باعث عقب افتادگی طفل از نظر هوشی شود .

۵ - اختلال ترشح غدد داخلی که غالباً اطفال را عصبانی کرده و باعث شرارت آنها میشود .

پیشگیری و درمان : در این زمینه باید قبل از هر چیز مسألهٔ پیشگیری از دوران کودکی شروع شود یعنی ازممانی که هنوز افراد مرتکب بزهکاری نشده‌اند و بهمین علت است که روان‌شناسان اهمیتش را خیلی بیش از درمان دانسته‌اند. اقداماتی را که در زمینهٔ پیشگیری میتوان انجام داد بشرح زیر خلاصه می‌شود .

۱ - کوشش کنیم بزهکاران بالقوه و کسانی را که امکان دارد بزهکاری از آنها سر بزنند قبل از اینکه عملی از آنها سرزند شناخته و اقدامات لازم را در موردشان به عمل آوریم و برای رسیدن به این هدف باید مرتباً در صدد کشف افراد خطرناک جامعه باشیم بخصوص کسانی که دارای اختلالاتی روانی میباشند و دقت کنیم تا از بزهکاری قریب الوقوعشان جلوگیری نمائیم .

۲ - پیشگیری از نظر تکرار جرم یعنی کاری کنیم که اشخاصی که یکبار مرتکب بزهکاری شده‌اند اینکار را دوبار تکرار نمایند .

پیشگیری در حقیقت فقط شامل مورد اول میشود و مورد دوم مربوط به درمان

بزهکاری است حال به بینیم اگر ملاک‌هایی برای شناختن بزهکاران بالقوه در دست داشته باشیم و آنها را قبل از ارتکاب جرم تحت درمان صحیح و کافی قرار دهیم می‌توانیم از میزان بزهکاری آنها جلوگیری نمائیم که در این مورد مطالعاتی بوسیله مسئولین امور اجتماعی انجام گرفته ولی متأسفانه به نتیجه مطلوب نرسیده است. برای اینکار تست‌های مختلفی در نظر گرفته و پژوهش‌هایی شده است ولی همان‌طور که گفته شد ایجاد محیط سالم خانوادگی و راهنمایی تربیتی و راهنمایی اجتماعی عوامل مؤثر پیشگیری بزه در نوجوانان می‌باشند

اما از نظر اجرائی پیشگیری بدو اشکال اصلی برخوردار خواهیم کرد از یکطرف اطلاعات ما راجع بچگونگی و میزان تأثیر است اقدامات پیشگیری در روی افرادی که مستعد بزهکاری هستند ناقص است و از طرف دیگر پیدا کردن چنین اشخاصی مشکل بلکه غیر ممکن است بدین ترتیب معلوم می‌شود که پیشگیری از راه پیدا کردن بزهکاران بالقوه میسر نبوده و توأم با مشکلات فراوانی می‌باشد. روش دیگر پیشگیری مبارزه با علل و منشاء و عوامل اجتماعی است که باعث بزهکاری نوجوانان می‌گردد و برای اینکه در اینراه نتیجه مطلوب بدست آید باید کوشش‌های مقامات مختلف دولتی و ملی هماهنگ گردد.

پیشگیری بزهکاری از طریق بهبود عوامل اجتماعی

۱ - با توجه جدی به نخستین روابط عاطفی بین کودک و والدین باید شرایطی بوجود آورد که مادران بتوانند در شبانه روز ساعات بیشتری نزد کودک خود بمانند بدیهی است هر چه سن کودک کمتر باشد باید اینمدت بیشتر شود و عواملی بوجود آورد تا مادران مجبور نباشند برای تأمین زندگی خود و کمک بمخارج خانواده منزل را برای مدت طولانی در روز ترك نمایند.

تشکیل پانسیون روزانه اطفال و شیرخوارگاد نیز نمی‌تواند در اینراه کمک جالب توجهی بنمایند .

۲- اصلاح وضع مسکن : هر قدر در اینمورد گفته‌شود بازهم کم است و با وجوداینکه بزرگی خانه و تزئین آن جزء عواملی است که در روحیه اطفال مؤثر است ولی آنچه که بیش از همه باید مورد توجه قرارگیرد اینستکه خانه مستقل باشد و کودکان باید این امکاناترا داشته باشندکه در محوطه‌های باز نزدیک منزل خود بازی نمایند و در اینمدت مادر طفلرا به امان خدا رها ننموده بلکه دائماً با او تماس داشته باشد برای کوشش در اینزمینه علاوه بر مطالب گفته شده باید دولت اقدام بساختن پارکها و محله‌های تفریحی برای نقاط پر جمعیت بنماید تا کودکان بتوانند بتفریح و بازی مشغول شوند .

درک شخصیت و انگیزه اطفال از طرف پدر و مادر لازم و ضروری بوده و آنچه در سن نوجوانی افراد را از محیط خانواده و محیط تربیتی و اجتماعی فراری میدهد همان نداشتن محبت پذیرش فردی و استقلال است .
در این سن نوجوانان علاقمندند مستقل بوده و لااقل بدانچه مورد نظرشان هست دسترسی پیداکنند .

منفی بودن نسبت بنوجوانان و محدود کردن آنها خود محیطی ناسالم از جهت پرورش روح ستیزه‌گری و گستاخی در آنها بوجود می‌آورد و سبب میشود که به طفلی گریزپای تبدیل شوند .

وقتی حوائج و تمایلات مشروع نوجوانان برآوردنشود خواه ناخواه دست به اعمالی میزنند که از نظر اجتماعی جرم است.

در اینمورد اولین بار پدر و مادر و سپس همسایگان و بعد پلیس مقصرند چون در

اینحالت وضع دفاعی بخود گرفته و تنفر خود را بصورت‌های مختلف ابراز میدارند و همین عوامل باعث میشود که نوجوان روی گردان بدسته و گروه خود پیوسته و دسته‌ای بنام بزهکاران جوان تشکیل دهند و صاحب نیرو و قدرتی شوند که پلیس و مردم را برای مدتی ناراحت نمایند .

برای آنکه نوجوان بزهکاری را اصلاح کنیم باید ابتدا وضع خانوادگی و محیط تربیتی و سپس محیط اجتماعی او را بررسی کنیم و باید پی بریشه اصلی بزه برده و احیاناً جرم و جنایت او را تجزیه و تحلیل کنیم و سپس درباره آن تصمیم بگیریم . آمار دقیق از نوع جرایم در دست داشته و در این مورد با دادگاهها . زندانها ، دارالتأدیبها و پزشکان خانوادگی آنها تشریح مساعی کنیم .

از مجموع روایات باهمه ابهام و از فرائض عدیده باهمه خردی و از مزور به نوشته‌های مسلم خیام باهمه ایجاز صورتی از وی در ذهن نقش می‌بندد که میتوان آنرا چنین خلاصه کرد ، مردی پرمایه که از فرا گرفتن دانستنی‌های عصر خود فروگذار نکرده است . در علوم عقلیه چون حکمت ، ریاضیات ، نجوم و طب یگانه زمان خویش است . بر ادبیات و علوم منقوله از تفسیر و حدیث و روایات مختلفه در کیفیت قرائت آیات قرآنی گرفته تا گفته‌های شاعران بزرگی ابوالعلا احاطه کامل دارد .

(دمی با خیام)